

Waterschap
Rivierenland

**Crisisbestrijdingsplan
van
Waterschap Rivierenland

Waterkwaliteit**

Gewijzigd door:	Tim van Tuijn
Vastgesteld door:	Directieraad
Vastgesteld op:	9 April 2013 (geactualiseerd op 28-09-2018, 08-08-2022, 22-05-2023)
Status:	Definitief

Inhoud	Bladzijde
1 INLEIDING.....	4
1.1. ACHTERGROND.....	4
1.2. KADER EN UITGANGSPUNTEN.....	4
1.3. DOEL EN DOELGROEP.....	4
1.4. LEESWIJZER MET KORTE TOELICHTING PER HOOFDSTUK.....	5
2 RISICOANALYSE.....	6
2.1. KENMERKEN VAN HET WATERSCHAP.....	6
2.2. SPECIFIEKE RISICO'S EN CRISES.....	6
2.2.1. <i>Lozing op oppervlaktewater.....</i>	<i>7</i>
2.2.2. <i>Lozingen op riolering en rioolwaterzuiveringen.....</i>	<i>7</i>
2.2.3. <i>Biologische verontreiniging.....</i>	<i>7</i>
2.2.4. <i>Verziltling door inlaatwater Kinderdijk.....</i>	<i>8</i>
2.2.5. <i>Verontreiniging van oppervlaktewater in drinkwatergebieden.....</i>	<i>9</i>
3 CRISISORGANISATIE.....	10
3.1. ALGEMEEN.....	10
3.2. FASEN EN OPSCHALINGSCRITEIA EN/OF INDICATOREN VOOR OPSCHALING.....	10
3.2.1. <i>Melding en alarmering.....</i>	<i>10</i>
3.2.2. <i>Fasen.....</i>	<i>11</i>
3.2.3. <i>Opschalingscriteria en/of indicatoren voor opschaling.....</i>	<i>12</i>
3.3. ROLVERDELING.....	15
3.3.1. <i>Organisatie veldwerkers.....</i>	<i>15</i>
3.3.2. <i>Specifieke organisatie kantoor.....</i>	<i>16</i>
3.3.3. <i>Werkwijze veld en kantoor.....</i>	<i>16</i>
4 SCENARIO'S EN BESTRIJDINGSMAATREGELEN.....	17
4.1. ALGEMEEN.....	17
4.2. BIOLOGISCHE VERONTREINIGING.....	17
4.3. VERZILTING DOOR INLAATWATER KINDERDIJK.....	18
4.4. VERONTREINIGING IN DRINKWATERGEBIEDEN.....	18
4.5. RAAKVLAKKEN MET ANDERE CRISISBESTRIJDINGSPANNEN.....	18
5 SAMENWERKING MET NETWERKPARTNERS EN BELANGENGROEPEN.....	19
5.1. ALGEMEEN.....	19

5.2.	NETWERKANALYSE	19
5.2.1.	<i>Specifieke afspraken met netwerkpartners</i>	20
5.3.	AANDACHTSPUNTEN	20
BIJLAGE 1. AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN		21
BIJLAGE 2. OVERZICHT WERKINSTRUCTIES A-VTH.....		23

1 Inleiding

1.1. Achtergrond

Waterschap Rivierenland streeft naar een goede waterkwaliteit. Dit draagt bij aan een goede en veilige leefomgeving voor mens en milieu: niet alleen zorgt het ervoor dat we van onze omgeving kunnen genieten door bijvoorbeeld in het water te zwemmen, ook zorgt het ervoor dat ecosystemen niet verstoord raken en verdwenen soorten, zowel flora als fauna, terugkeren. Daarnaast zorgt het er ook voor dat vee veilig uit de sloten kan drinken en dat agrariërs hun gewassen veilig kunnen besproeien met water uit de sloten. Daarnaast is een goede waterkwaliteit ook nodig om veilig drinkwater te waarborgen, dat deels ook uit oppervlaktewater en ondiep grondwater wordt gewonnen. Dit zijn echter ook risico's: een crisis waarbij de waterkwaliteit bedreigd wordt, kan dus (financieel) veel verschillende belangen schaden.

Een (ernstige) verslechtering van de waterkwaliteit kan zowel veroorzaakt worden door een natuurlijk fenomeen, zoals hoge temperaturen of lage rivierenstanden, maar ook door menselijk handelen. Bij de beheersing van de waterkwaliteit op binnenwateren is Waterschap Rivierenland bevoegd gezag. Ook wordt er echter samengewerkt met onder meer omgevingsdiensten en de veiligheidsregio's om risico's te verkleinen en crises te bestrijden.

1.2. Kader en uitgangspunten

De algemene context van crisisbeheersing staat in het Crisisplan van WSRL. Het crisisbestrijdingsplan (CBP) beschrijft de wijze waarop het waterschap optreedt bij gebeurtenissen die buiten de normale dagelijkse werkzaamheden vallen en die overlast en schade kunnen veroorzaken voor bewoners en gebruikers in het beheergebied van het waterschap of die de continuïteit van de bedrijfsvoering in gevaar brengen. De fase-indeling, zoals beschreven in het crisisplan van Waterschap Rivierenland, is daarbij leidend. Tabel 1 hieronder laat zien welke plaats dit crisisbestrijdingsplan heeft binnen het Crisis Zorg Systeem (CZS) van WSRL.

Tabel 1. Plaats van het crisisbestrijdingsplan binnen de vier lagenstructuur van het CZS.

Laag	Type	Documenten	Crisis Zorg Systeem CZS
1	Beleidsdocumenten	Crisisplan.	
2	Uitvoeringsdocumenten	Crisisbestrijdingsplan waterkwaliteit , Crisiscommunicatieplan.	
3	Werkdocumenten	Draaiboeken, procedures, rolbeschrijvingen, werkinstructies, schema's en formulieren.	
4	Gegevensdocumenten	Contactgegevens, kerngegevens van waterstaatswerken, kaartmateriaal, enzovoorts.	

1.3. Doel en doelgroep

Crisisbestrijding is erop gericht bij extreme omstandigheden adequaat te kunnen reageren. Dat geldt voor de momenten in de aanloop naar de omstandigheden, tijdens en daarna. Om goed voorbereid te zijn op effecten van een verslechterde waterkwaliteit, zijn een aantal risico's in beeld gebracht met daarbij de scenario's en maatregelen. Daarbij moet de crisisorganisatie intern en met de andere overheden afgestemd zijn.

Het primaire doel van dit bestrijdingsplan is het beschrijven van:

- De risico's van verschillende bedreigingen voor de waterkwaliteit;
- Welke bestrijdingsmaatregelen het waterschap inzet om een crisis met betrekking tot waterkwaliteit aan te pakken;
- Hoe het waterschap zich hierbij organiseert;
- Welke netwerkpartners betrokken kunnen worden en in welke situaties dit kan gebeuren.

Dit crisisbestrijdingsplan is opgesteld voor de volgende doelgroepen:

- De eigen crisisorganisatie. Zij maakt gebruik van het bestrijdingsplan inclusief bijlagen en data.
- De netwerkpartners. Zij kunnen kennismaken van het bestrijdingsplan om inzicht te krijgen in de organisatie, de risico's, de scenario's en de maatregelen;

1.4. ***Leeswijzer met korte toelichting per hoofdstuk***

Hoofdstuk 2: Risicoanalyse

Dit hoofdstuk start met een korte omschrijving van ons werkgebied, aangevuld met specifieke risico's die hier voorkomen. Verder wordt hier beschreven op welke crises dit document van toepassing is, met een nadere uitwerking van deze crises.

Hoofdstuk 3: Crisisorganisatie

In dit hoofdstuk staat een beschrijving van het door te lopen schema bij een melding en opschaling, inclusief opschalingscriteria en rolverdeling.

Hoofdstuk 4: Scenario's en bestrijdingsmaatregelen

Dit hoofdstuk geeft een beknopte beschrijving van welke maatregelen in welke situaties genomen kunnen worden.

Hoofdstuk 5: Samenwerking met netwerkpartners en belangengroepen

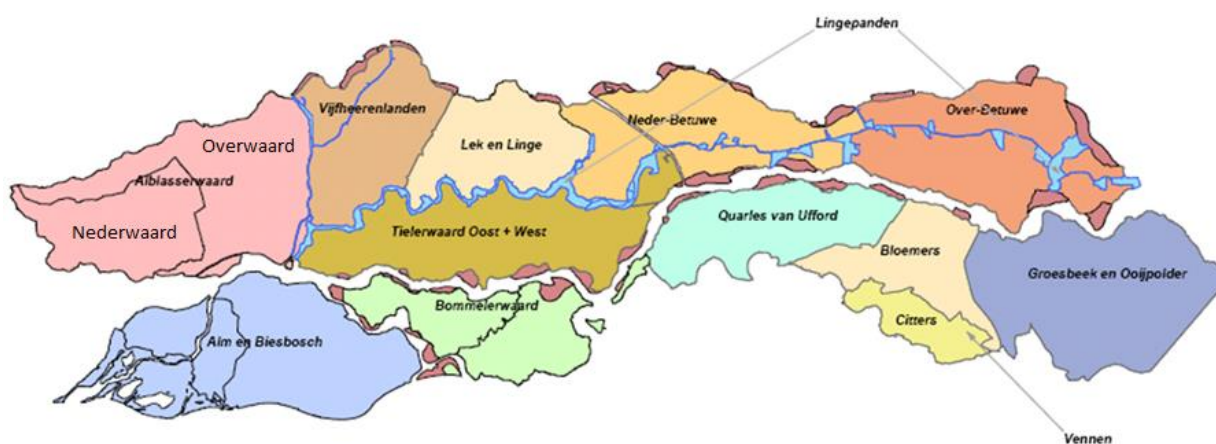
Dit hoofdstuk bevat een opsomming van onze belangrijkste netwerkpartners.

2 Risicoanalyse

2.1. Kenmerken van het waterschap

Het werkgebied van Waterschap Rivierenland is 191.600 hectare groot, en kenmerkt zich door **veel oppervlaktewater**. Vanwege de lage ligging van dit gebied zijn er veel watergangen nodig om het oppervlaktewaterpeil te verzorgen. Het werkgebied ligt tussen de rivieren Maas en Neder-Rijn / Lek en strekt zich uit vanaf de grens met Duitsland en het Pannerdensch Kanaal in het oosten tot aan het Hollands Diep en de rivier de Noord in het westen. Het gebied ligt in de provincies Gelderland, Zuid-Holland, Utrecht en Noord-Brabant en is verdeeld in verschillende deelstroomgebieden. Zie ook figuur 1 hieronder.

Figuur 1. De deelstroomgebieden van Waterschap Rivierenland.

Verder kenmerkt het beheersgebied zich door:

- Een groot aantal recreatieplassen, waarbij het waterschap verantwoordelijk is voor de waterkwaliteit;
- Diverse natuurgebieden waarbij de kwaliteit van het oppervlaktewater belangrijk is voor het behoud van flora en fauna;
- Diverse gebieden waar drinkwaterwinning plaatsvindt. Sinds de inwerkingtreding van de Waterwet is het waterschap alleen verantwoordelijk voor de kwantiteit van grondwater;
- Veel landbouw-, veeteelt-, fruitteelt- en laanboomteeltbedrijven. Deze bedrijven gebruiken oppervlaktewater voor de bedrijfsvoering waardoor de kwaliteit hiervan van groot belang is. Tevens zijn er risico's voor de waterkwaliteit vanwege de door hen gebruikte gewasbeschermingsmiddelen;
- Een groot aantal BRZO-bedrijven en zogeheten bijna BRZO-bedrijven, die een groot risico vormen. In geval van een crisis, zoals een grote brand, vormen deze bedrijven, vanwege de opgeslagen (gevaarlijke) stoffen, een risico voor de oppervlaktewaterkwaliteit of de rioolzuiveringsinstallatie.

2.2. Specifieke risico's en crises

Er is sprake van een crisis wanneer een situatie optreedt of dreigt te gaan optreden, die nadelige gevolgen voor het milieu, voor de bewoners in de omgeving of voor medewerkers van het waterschap kan hebben. Dit crisisbestrijdingsplan heeft betrekking op de gevolgen van:

1. Lozing van chemische- en biologische (afval)stoffen vanuit bedrijven, ongewenste gebeurtenissen (al dan niet op oppervlaktewater) verkeersongevallen (**lozingen op het oppervlaktewater**);
2. De lozing van schadelijke stoffen op het riool die de werking van de rioolwaterzuiveringsinstallatie bedreigen (**lozing op riolering en rioolwaterzuiveringsinstallatie**);
3. De aanpak van botulisme en blauwalg (**biologische verontreiniging**);
4. Inname van water met een hoog chloridegehalte in de Alblasserwaard als gevolg van lage rivierstanden (**verzilting door inlaatwater Kinderdijk**);
5. **Verontreiniging van oppervlaktewater in drinkwatergebieden.**

2.2.1. **Lozing op oppervlaktewater**

Een aantal bedrijven binnen ons beheergebied lozen, al dan niet via een zuiveringstechnische voorziening, (proces)afvalwater en hemelwater direct op het oppervlaktewater. Door een storing, onvoorziene situatie of een andersoortige ongewenste gebeurtenis dan wel (on)bewuste handeling (ongewoon voorval) kunnen er ongezuiverd afvalwater of andere stoffen (illegaal) op het oppervlaktewater geloosd worden, die een negatief effect op de waterkwaliteit hebben. Onder industriële lozingen vallen ook riooloverstorten, lozingen van ongezuiverd afvalwater vanuit de rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi), agrarische lozingen en lozingen van bluswater. Bij industriële lozingen is er vaak sprake van zeer schadelijke en/of sterk zuurstofbindende stoffen die in het oppervlaktewater terecht komen.

Een gedeelte van de oppervlaktewateren in ons beheersgebied zijn aangewezen als vaarwater. (Gemotoriseerde) scheepvaart op deze vaarwegen zorgt voor een extra risico op het gebied van waterkwaliteit, omdat er bij een ongewenste gebeurtenis al snel onder meer oliën en brandstoffen in het oppervlaktewater terecht komen, en zich over een groot oppervlakte kunnen verspreiden.

Bij verkeersongevallen is de eerste prioriteit de veiligheid van de slachtoffers. Daarnaast kunnen allerlei chemicaliën vrijkomen, zoals brandstoffen, hydraulische olie en chemicaliën die vervoerd worden. Niet alleen kunnen deze stoffen voor zowel het milieu als het rioolstelsel en de zuivering zeer schadelijk zijn, ook kunnen deze stoffen gevaarlijke situaties opleveren voor de medewerkers van het waterschap.

Daarnaast kunnen er zich ook andere crises voordoen waarbij er (afval)stoffen in het oppervlaktewater terecht kunnen komen. Denk hierbij aan bluswater van branden of een illegale lozing van drugsafval.

2.2.2. **Lozingen op riolering en rioolwaterzuiveringen**

Bij indirecte lozingen (lozingen op de gemeentelijke riolering) en directe lozingen op de rwzi's van gevaarlijke stoffen, bestaat het gevaar dat de doelmatige werking van de rwzi wordt verstoord. Dit kan als gevolg hebben dat de rwzi het binnenkomende afvalwater niet meer goed kan verwerken en dat de kwaliteit van het effluent, en daarmee ook de kwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater (ernstig) vermindert. Indien de lozing op het riool/de rwzi dusdanig schadelijk is dat (een deel van) de bacteriën in het slib afsterven, bestaat ook de kans dat de zuivering voor langere tijd buiten werking raakt.

2.2.3. **Biologische verontreiniging**

Ook door natuurlijke processen kan de waterkwaliteit in het geding komen. Zo kunnen cyanobacteriën (blauwalg) en de bacterie *Clodustridium botulinum* zich onder bepaalde condities zeer snel vermenigvuldigen. Doordat deze bacteriën gifstoffen uitstoten, kan er bij een hoge concentratie gevaar optreden

voor mens en dier. Verschijnselen verschillen van (huid)irritatie tot verlamming en de dood, bij zowel mens als dier.

2.2.4. *Verzilting door inlaatwater Kinderdijk*

Het gebied Alblasserwaard wordt voor een belangrijk deel voorzien van inlaatwater via de Elshoutsluis in Kinderdijk. Wanneer de afvoer van de rivier in de zomermaanden daalt, neemt de concentratie van het chloride gehalte toe. Hoge chloride-gehalten op de rivier kunnen via de inlaat leiden tot verzilting van de polder. Bij de inlaat is een meetsysteem aanwezig om het chloride-gehalte te monitoren. De inlaat kan bij hoge waarden voor chloride worden beperkt of worden dichtgezet.

Voor de volgende gebruiksfuncties in de Alblasserwaard is een norm opgesteld: beregeningswater, veedrenking, ecologie en Kader Richtlijn Water. Bij de verschillende normen horen verschillende maximaal toelaatbare concentraties van het inlaatwater, zie hieronder. Het grootste deel van het jaar is het chloride-gehalte van het rivierwater lager van 171 mg/l en ligt daardoor onder alle normen die mogelijk van toepassing zijn.

Piekconcentraties (kortdurend = korter dan een week)

Chloride < 171 mg/l	– Geen overschrijding van normen.
Chloride 171 - 202 mg/l	– Drempel zoutschade boomgaarden overschreden: bij beregening van boomgaarden uit oppervlaktewater zal zoutschade optreden. Tuinder maakt afweging stoppen met beregenen (droogteschade) of zoutschade accepteren.
Chloride 202 - 217 mg/l	– In aanvulling tot het bovenstaande is de drempel van zoutschade bij aardappels overschreden: bij beregening van aardappels uit oppervlaktewater zal zoutschade optreden. Agrariër maakt afweging stoppen met beregenen (droogteschade) of zoutschade accepteren.
Chloride 217 - 250 mg/l	– In aanvulling tot het bovenstaande is de drempel van zoutschade bij mais overschreden: bij beregening van mais uit oppervlaktewater zal zoutschade optreden. Agrariër maakt afweging stoppen met beregenen (droogteschade) of zoutschade accepteren.
Chloride 250 - 550 mg/l	– In aanvulling tot het bovenstaande is het oppervlaktewater minder geschikt voor veedrenking.
Chloride 550 - 962 mg/l	– In aanvulling tot het bovenstaande, ondervinden waterorganismen schade door de zoutconcentraties (ecologie).
Chloride > 962 mg/l	– In aanvulling tot het bovenstaande is de drempel van zoutschade bij grasland overschreden: bij beregening van grasland uit oppervlaktewater zal zoutschade optreden. Agrariër maakt afweging stoppen met beregenen (droogteschade) of zoutschade accepteren.

In de omgeving van de inlaat is grasland een veel voorkomend landgebruik. Normen voor veedrenking en beregening van grasland zijn daarom het belangrijkste, omdat dit grote groepen agrariërs betreft. Voor de kwetsbare landgebruiksfuncties boomgaarden geldt dat dit maar om enkele percelen gaat die relatief op grote afstand van de inlaat liggen. Hierdoor lopen deze percelen geen direct risico om zoutschade op te lopen wanneer er een verhoogd chloride-gehalte is bij de inlaat in Kinderdijk.

CBP waterkwaliteit		Definitief
--------------------	--	------------

Voor chloride-gehaltenes groter dan 550 mg/l geldt dat schade ontstaat aan waterorganismen. Hier kunnen echter geen maatregelen tegen worden genomen. Daarnaast komen ook bij verzilting gedurende een langere periode de normen van de Kader Richtlijn Water (KRW) in het gedrang.

2.2.5. **Verontreiniging van oppervlaktewater in drinkwatergebieden**

In het westen van ons werkgebied bevinden zich 6 zuiveringsstations waarbij onder andere oppervlaktewater dan wel oeverfiltratie wordt gebruikt voor drinkwaterproductie. In vergelijking met (diepe) grondwateronttrekkingen zijn deze installaties veel gevoeliger voor verontreinigingen van het oppervlaktewatersysteem.

3 Crisisorganisatie

3.1. Algemeen

De crisisorganisatie met de fasering, rollen per team en de wijze waarop het waterschap geborgd heeft dat die wordt ingeschakeld, staan beschreven in het Crisisplan van Waterschap Rivierenland. Dit hoofdstuk beschrijft het proces van opschaling met de bijbehorende opschalingscriteria. De opschalingscriteria bepalen in welke fase een crisis wordt ingeschaald.

De overgang van coördinatiefasen van WSRL wordt primair bepaald door de mate van coördinatie die nodig is. De factoren die deze opschaling bepalen worden opschalingcriteria genoemd. Melding, alarmering en opschaling van de organisatie geschiedt conform de systematiek van het Crisisplan en staat daarin beschreven.

3.2. Fasen en opschalingscriteria en/of indicatoren voor opschaling

3.2.1. Melding en alarmering

Iedere crisis begint met een melding van een incident, een storing of een waarschuwing. Voor waterkwaliteit betreft dit de volgende soorten meldingen:

- Klachten en meldingen over waterkwaliteit van particulieren, bedrijven of andere overheden;
- Een waarneming van een waterschapsmedewerker in het veld;
- Meldingen over incidenten en rampen waarbij het waterschap betrokken is via de meldkamers van veiligheidsregio's.

Binnen kantoortijd komen deze meldingen binnen bij het meldpunt Handhaving via een centraal telefoonnummer. Meldingen kunnen ook digitaal bij het meldpunt Handhaving binnenkomen. Dit kan via de mail of via het online meldingenformulier op de website. Deze digitale meldingen worden alleen binnen kantoortijd geregistreerd en doorgezet. Meldpunt Handhaving maakt een inschatting van de prioriteit van de melding en registreert de melding. Hierna wordt de melding doorgezet naar de handhaver die in het betreffende gebied dagdienst heeft.

Buiten kantoortijd worden deze meldingen via een keuzemenu doorgeschakeld naar de wachtdienstmeldkamer van WSRL. De wachtdienstmeldkamer maakt een inschatting van de prioriteit van de melding en zet deze door naar de handhaver die in het betreffende gebied wachtdienst heeft. De handhaver maakt hierna al dan niet zelf nog een inschatting of onmiddellijke actie nodig is. Op een later tijdstip registreert de handhaver zelf de melding.

Daarnaast kunnen meldingen ook via de wachtdienstpager binnenkomen die de dienstdoende wachtdiensthouders bij zich dragen. Binnen kantooruren zet de wachtdiensthouders deze melding (al dan niet via het meldpunt Handhaving) door aan de dienstdoende dagdiensthouders. Buiten kantooruren pakt de dienstdoende wachtdiensthouders de melding zelf op.

Omwillen van de aanrijtijd en de werkdruk, is het verzorgingsgebied van Waterschap Rivierenland in tweeën verdeeld voor de dag- en wachtdiensten. De regio's Oost en West worden door de Rijksweg A2 gescheiden en bevinden zich respectievelijk aan de oost en westzijde van de snelweg.

De melding wordt opgepakt zoals omschreven in de standaardprocedure SP-CZA-002 Melding en alarmering. Als het een ernstig incident of potentiële crises betreft, dan alarmeert de betrokken handhaver de dienstdoende adviseur van de Central Crisis coördinatie eenheid (3Ce). Die adviseur ondersteunt de handhaver, zo nodig met een kernteam via de gecoördineerde aanpak, zoals beschreven in de standaardprocedure SP-CZA-010 Gecoördineerde aanpak. Indien de melding niet binnen de dagelijkse routine kan worden afgehandeld, wordt er opgeschaald zoals beschreven in de standaardprocedure SP-CZA-003 Op- en Afschaling. De genoemde procedures zijn te vinden in de map <J:\Calamiteitenzorg Bestrijding\2. Documentenbank\2.03 Procedures>.

3.2.2. Fasen

In het *Crisisplan* staan vier coördinatiefasen beschreven waarin, afhankelijk van de omvang en ernst van de crisis, de in te zetten crisisorganisatie in omvang toeneemt en de verantwoordelijkheden op een hoger niveau komen te liggen.

Tabel 1: De coördinatiefasen van Waterschap Rivierenland met het bijbehorende dreigingsniveau en de rollen teams die tijdens deze fasen actief zijn.

Coördinatie-fase	Dreigingsniveau	Actieve rollen & teams
0	Incident; beperkte verontreiniging en af te handelen binnen de dagelijkse routine	Veldmedewerkers
1	Calamiteit met een verontreiniging beperkt tot het brongebied	Veldmedewerkers ACW Eventueel liason CoPI (Commando Plaats Incident)
2	Calamiteit met bron- en effectgebied	Veldmedewerkers ACW Eventueel Liason CoPI WOT (Waterschap Operationeel Team) Eventueel Liason ROT (Regionaal Operationeel Team)
3	Watergerelateerde milieuramp binnen één gemeente met zeer grote impact voor mens en milieu	Veldmedewerkers ACW Eventueel Liason CoPI WOT Eventueel Liason ROT WBT (Waterschap Beleidsteam) Eventueel Liason GBT (Gemeentelijk Beleidsteam)
4	Watergerelateerde milieuramp waarbij meerdere waterbeheerders betrokken zijn	Veldmedewerkers ACW Eventueel Liason CoPI WOT Eventueel Liason ROT WBT Eventueel Liason RBT (Regionaal Beleidsteam)

3.2.3. Opschalingscriteria en/of indicatoren voor opschaling

Deze paragraaf beschrijft criteria en indicatoren van het dreigingsniveau voor crises met waterkwaliteit per coördinatiefase. Naast het dreigingsniveau spelen ook andere factoren een rol bij het opschalen. Die andere factoren staan in het Crisisplan.

Tabel 2: De verschillende dreigingsniveau's en bijbehorende coördinatiefases bij een lozing op oppervlaktewater (vanuit bedrijven, crises op oppervlaktewater of als gevolg van een verkeersongeval) bij Waterschap Rivierenland.

Lozing op oppervlaktewater (vanuit bedrijven, crises op oppervlaktewater of als gevolg van een verkeersongeval)		
Coördinatie-fase	Omschrijving situatie	Criteria/indicatoren
0	Een ongeval of lozing met beperkte gevolgen, die binnen de normale bedrijfsvoering kan worden afgehandeld. Voorbeeld: afspoelend bluswater op een sloot.	<ul style="list-style-type: none"> • Verontreiniging is beperkt tot brongebied. • Enkele of tientallen dode vissen of watervogels.
1	Een lozing op oppervlaktewater waarbij de kwaliteit van het oppervlaktewater ernstig wordt geschaad of kan worden geschaad.	<ul style="list-style-type: none"> • Verontreiniging is beperkt tot brongebied, maar extra maatregelen zijn nodig met coördinatie en aansturen door het ACW. • 100+ dode vissen of watervogels.
2	Een lozing op oppervlaktewater waarbij direct gevaar voor de volksgezondheid kan ontstaan en de bestrijding kan belemmeren (toxische of explosieve dampen).	<ul style="list-style-type: none"> • Verontreiniging is verspreid (bron + effectgebied). • 1000+ dode vissen of watervogels. • Riooloverstorten (dreigen) te werken als gevolg van persleidingbreuk/-lekkage. • Gevaar voor de volksgezondheid dreigt.
3/4	Een watergerelateerde milieuramp met een groot effectgebied dat een gevaar voor de volksgezondheid vormt.	<ul style="list-style-type: none"> • Gevaar voor de volksgezondheid dreigt. • Een natuurramp dreigt zich te voltrekken.

Tabel 3: De verschillende dreigingsniveau's en bijbehorende coördinatiefases bij een lozing op riolering en rwzi's bij Waterschap Rivierenland.

Lozing op riolering en rwzi's		
Coördinatie-fase	Omschrijving situatie	Criteria/indicatoren
0	Een ongeval of lozing met beperkte gevolgen voor het functioneren van de rwzi, die binnen de normale bedrijfsvoering kan worden afgehandeld.	<ul style="list-style-type: none"> • Weinig hinder van het zuiveringsproces. • Enkele werkzaamheden nodig.
1	Een lozing op de riolering waarbij de goede werking van de rwzi ernstig wordt of kan worden verstoord.	<ul style="list-style-type: none"> • (Ernstige) hinder van het zuiveringsproces
2	(Dreiging van) waarneembare ernstige effecten naar omgeving of ernstige aantasting van milieu.	<ul style="list-style-type: none"> • Ernstige hinder van het zuiveringsproces. • Lokale overstorten met ernstige overlast naar de omgeving of ernstige aantasting van het milieu.
3/4	Volksgezondheid (dreigt) in gevaar te komen.	<ul style="list-style-type: none"> • Gevaar voor de volksgezondheid dreigt. • Een natuurramp dreigt zich te voltrekken.

Tabel 4: De verschillende dreigingsniveau's en bijbehorende coördinatiefases bij een biologische verontreiniging van het oppervlaktewater bij Waterschap Rivierenland.

Biologische verontreiniging		
Coördinatie-fase	Omschrijving situatie	Criteria/indicatoren
0	<p>Er is sprake van een biologische verontreiniging in een zwem- of recreatiewater buiten het zwem- en recreatie seizoen om, of in één of enkele (stedelijke) waterpartijen.</p> <p>Bewoners maken melding van (stankoverlast door) blauwalg.</p> <p>Bewoners maken melding van één of enkele dode vissen of watervogels.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Enkele of tientallen dode vissen of watervogels.
1	<p>Er is sprake van een biologische verontreiniging in een zwem- of recreatiewater, waarbij ziekteverschijnselen optreden bij enkele personen.</p> <p>Bacteriologische verontreiniging in een groot aantal waterpartijen (met name stedelijke omgeving).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Verontreiniging van één zwem- of recreatiewater waarbij enkele personen ziek worden. • Verontreiniging in een groot aantal (stedelijke) waterpartijen. • 100+ dode vissen of watervogels.
2	<p>Er is sprake van een biologische verontreiniging in een zwem- of recreatiewater, waarbij ziekteverschijnselen optreden bij meerdere personen.</p> <p>Bacteriologische verontreiniging in hele peilvakken of vergelijkbare situaties van deze omvang.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Verontreiniging van één zwem- of recreatiewater waarbij meerdere personen ziek worden. • Aantoonbare gevallen van botulisme bij rundvee of mensen. • Verontreiniging in een of meerdere gehele peilvakken. • Dreiging van grootschalige verontreiniging door inlaat van water met blauwalg bij langdurige droogte. • 1000+ dode vissen of watervogels.
3/4	<p>Volksgezondheid (dreigt) in gevaar te komen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gevaar voor de volksgezondheid dreigt. • Een natuurramp dreigt zich te voltrekken.

Tabel 5: De verschillende dreigingsniveau's en bijbehorende coördinatiefases bij verzilting van het oppervlaktewater bij Waterschap Rivierenland.

Verzilting door inlaatwater Kinderdijk		
Coördinatie-fase	Omschrijving situatie	Criteria/indicatoren
0	Normale situatie; het ingelaten water bij Kinderdijk is niet meer verzilt dan normaal.	<ul style="list-style-type: none"> Het chloridegehalte van het inlaatwater in Kinderdijk is lager dan 171 mg/l.
1	Het inlaatwater bij Kinderdijk is meer verzilt dan normaal. Bij beregening van gewassen met oppervlaktewater kan zout-schade optreden, afhankelijk van het soort gewas. Ook kan het oppervlaktewater minder geschikt zijn voor veedrenking.	<ul style="list-style-type: none"> Het chloridegehalte van het inlaatwater in Kinderdijk is hoger dan 171 mg/l maar lager dan 550 mg/l.
2	Het oppervlaktewater is dusdanig verzilt dat er schade optreedt aan het aquatisch leven.	<ul style="list-style-type: none"> Het chloridegehalte van het inlaatwater in Kinderdijk komt boven 550 mg/l.
3/4	Er is sprake van een (dreigende) gebieds-brede crisis. Meerdere functies en sectoren worden geraakt.	<ul style="list-style-type: none"> Er dreigt zich een naturramp te voltrekken. De samenleving ondervindt grote hinder en schade door de verzilting.

3.3. Rolverdeling

3.3.1. Organisatie veldwerkers

De (piket)handhaver van A-VTH is de eerst aangewezen persoon van het waterschap die:

- De coördinatie van de bestrijdingsmaatregelen op zich neemt;
- De mogelijke veroorzaker of andere oorzaak probeert te achterhalen;
- Een bestuursrechtelijk of (in overleg met een BOA; buitengewoon opsporingsambtenaar) strafrechtelijk optreden initieert.

Een aantal waterschapsambtenaren mogen strafrechtelijk optreden. Deze BOA's verzorgen bij wetsovertredingen de strafrechtelijke kant van een crisis. Dit gebeurt zonodig met behulp van de politie en onder verantwoordelijkheid van de Officier van Justitie. Wie de zaak eventueel strafrechtelijk oppakt moet worden afgestemd. Er is geen 24/7 dekking met wachtdienst voor de BOA's. Er kan altijd aangifte worden gedaan bij de politie.

De handhaver die als eerste ter plaatse is, heeft de leiding over de bestrijding ter plaatse. Deze handhaver neemt zitting in het eventuele CoPI. Indien nodig komt een tweede handhaver ter plaatse ter ondersteuning van zijn collega, dit in overleg met de teamleider. Zodra de crisisorganisatie opschaalt, wijst het hoofd ACW een hoofd Veld en een ICO-veld (informatiecoördinator) aan. Het hoofd Veld en de ICO-veld gaan naar plaats incident en nemen daar de leiding van de aanwezige handhaver over. Verdere in-

CBP waterkwaliteit		Definitief
--------------------	--	------------

formatie over de leiding en verantwoordelijkheden bij crises is na te lezen in de standaardprocedure [SP-CZA-003 V2.0 – Op- en Afschaling](#).

3.3.2. **Specifieke organisatie kantoor**

A-VTH heeft in het ACW voor crises met waterkwaliteit een prominente rol. Het hoofd van A-VTH fungeert bij voorkeur als hoofd ACW voor waterkwaliteit. Daarnaast levert A-VTH een deskundige voor waterkwaliteit. Naast deze deskundige bevat dit ACW ook deskundigen voor waterkwantiteit, zuiveringen en installaties vanuit andere afdelingen. Tot slot kan het hoofd ACW een beroep doen op een ecooloog of een hydroloog uit de pools voor die rollen. Deze deskundigen kunnen allemaal nodig zijn voor het oplossen van zowel waterkwaliteit- als waterkwantiteitsvraagstukken.

3.3.3. **Werkwijze veld en kantoor**

Vanaf coördinatiefase 1 zorgt de informatie coordinator Veld (ICO-Veld) samen met de informatie coördinator Kantoor (ICO-Kantoor) voor de informatie-uitwisseling tussen kantoor en veld. Dit gebeurt primair via het crisismanagementsysteem LCMS-w. Aanvullend hebben de beide ICO's telefonisch contact bij onduidelijkheden in de informatie.

Vragen voor advies of ondersteuning vanuit het veld aan het ACW en besluiten of opdrachten van het ACW aan het veld stemmen de beide hoofden telefonisch af.

Bij omvangrijke crises met waterkwaliteit kan binnen A-VTH een coördinatiepunt handhaving worden ingericht. Dit coördinatiepunt kan inhoudelijke ondersteuning vanuit de afdeling regelen. Dit gaat bijvoorbeeld over het nemen en laten analyseren van watermonsters. Maar ook over de inzet van BOA's bij strafrechtelijke overtredingen. Het coördinatiepunt organiseert de inzet en aflossing van handhavers. Als er een coördinatiepunt is, dan neemt een teamleider van A-VTH de leiding daarvan op zich en schuift deze teamleider ook aan in het ACW.

4 Scenario's en Bestrijdingsmaatregelen

4.1. Algemeen

Afhankelijk van de crises en de bijbehorende coördinatiefase kunnen door veldmedewerkers en crisis-teams verschillende maatregelen worden genomen. Echter, bij vrijwel alle waterkwaliteitsproblemen in alle fasen kunnen (deels) dezelfde maatregelen worden toegepast en worden dezelfde partners betrokken. Deze maatregelen omvatten:

- Informatie omtrent het watersysteem en de crises inwinnen;
- Informeren teamleider/afdelingshoofd;
- Bemonsteren van het verontreinigde oppervlaktewater;
- Achterhalen herkomst lozing/bron;
- Lozing doen stoppen;
- Vervuiling indammen;
- Bypass aanleggen;
- Vervuiling (laten) verwijderen (evt. door middel van (spoed)bestuursdwang);
- Wateraanvoer/doorspoelen regelen met de operators van de CRK en de gebiedsbeheerder van A-BEO;
- BOA informeren in het geval van strafrechtelijke vervolging;
- Hercontroles;
- Evaluatie van bestrijding en vaststellen van verbeterpunten.

De belangrijkste interne contacten en externe partners bij zijn:

- Brandweer;
- Politie;
- A-BEO;
- A-TIN (bij lozing op riool/rwzi specifiek: de deskundige Zuiveren);
- RWS;
- Gemeente/omgevingsdiensten;
- Provincie;
- Veiligheidsregio;
- Aquon (Lab);
- Aannemers/Loonwerkers/ Transporteurs;
- Omwonenden;
- Grondwateronttrekkers (drinkwater; agrariërs).

4.2. Biologische verontreiniging

Bij een biologische verontreiniging zijn niet alle hierboven genoemde maatregelen van toepassing: zo is er geen lozer en zal verwijdering van de verontreiniging niet te doen zijn of geen duurzaam effect hebben.

Daarnaast zijn er wel enkele specifieke maatregelen die hier van toepassing kunnen zijn:

- Afstemming met en informeren van andere afdelingen en overheden/partners (bv. voor plaatsing waarschuwingsborden);
- Monstername/inschakelen gespecialiseerd bureau (botulisme);

CBP waterkwaliteit		Definitief
--------------------	--	------------

- Kadavers opruimen (botulisme);
- Isoleren van de verontreinigde peilvakken.

4.3. **Verziltling door inlaatwater Kinderdijk**

Het inlaten van verzilt water bij Kinderdijk als gevolg van lage rivierenstanden zorgt voor hele andere uitdagingen dan andersoortige crises. Ook is deze verziltling een gevolg van een maatregel van het Waterschap. In die zin zijn de gevolgen voorspelbaar en tot op zekere hoogte reguleerbaar. Echter, bestrijding van de crisis is hoofdzakelijk beperkt tot één maatregel: het niet meer inlaten van verzilt water. Daar dit water met een reden wordt ingelaten, moet er een belangenafweging gemaakt worden om te besluiten of de inlaat gestopt kan worden.

Vanuit waterkwaliteit en ecologie is het sterk aan te raden om de inlaat dicht te zetten bij chloridegehalten > 550 mg/l, om schade aan waterorganismen te voorkomen.

Er zijn nog wel een aantal andere maatregelen die getroffen kunnen worden:

- Informeren van burgers (met name agrariërs), oppervlaktewateronttrekkers en andere partners over de waterkwaliteit en eventuele gevolgen van gebruik van verzilt oppervlaktewater;
- Onttrekkings- of beregeningsverbod uitvaardigen;
- Bovenstrooms van Kinderdijk water innemen uit de Lek en Merwede (bij Groot-Ammers, Meerkerk en Arkel; zie ook §4.6.2 van [PB-CZT-001 V4.0 CBP watertekort](#)) om zo voldoende zoet water in de Alblasserwaard te krijgen. Op deze manier wordt er ook tegendruk tegen de verziltling gegeven.

4.4. **Verontreiniging in drinkwatergebieden**

Bij lozingen van verontreinigd water op oppervlaktewater in drinkwaterwingebieden (de Maas en de Afdamde Maas) door Waterschap Rivierenland, dienen Evides en Dunea geïnformereerd te worden, zodat zij tijdig de waterwinning uit oppervlaktewater kunnen staken. Andersom informeren zij ons indien zij verontreinigingen bij hun bemonsteringspunten meten.

4.5. **Raakvlakken met andere crisisbestrijdingsplannen**

Dit crisisbestrijdingsplan heeft raakvlakken met de volgende andere crisisbestrijdingsplannen:

- Het crisisbestrijdingsplan voor watertekort wat betreft de aanpak van verziltling door binnendringend zeewater;
- Het crisisbestrijdingsplan voor watertekort wat betreft het inlaten van water vervuild met blauwalg (met name relevant voor het oostelijk deel van ons verzorgingsgebied);
- Het crisisbestrijdingsplan zuiveringen waarin verontreinigingen vanuit zuiveringstechnische werken zijn beschreven;
- Het draaiboek Betuweroute waarin specifieke afspraken staan voor ongevallen met goederentreinen op deze spoorlijn.

5 Samenwerking met netwerkpartners en belangengroepen

5.1. Algemeen

Om een crisis efficiënt te bestrijden moet de samenwerking tussen het waterschap en de netwerkpartners optimaal verlopen. Naast de interne partners van waterbeheer en zuiveringen zijn de onderstaande externe partners van belang:

- Veiligheidsregio's (samenwerking en afstemming met hulpdiensten);
- Provincie (Wm-bevoegd gezag);
- Gemeenten/omgevingsdiensten (Wm-bevoegd gezag, Waterakkoorden, Gemeentelijk Rioleringsplan voor de beheerder riolering);
- Rijkswaterstaat (bevoegd gezag rijkswater en blauwe knopen (verbindingen van watersystemen));
- Aangrenzende waterschappen;
- Drinkwaterbedrijf (verontreiniging van drinkwaterwingebieden);
- Wageningen Biovetenary Research (botulismeonderzoek);
- LTO (afstemming volledige agrarische branche);
- RIVM (afstemming milieuschade en volksgezondheid);
- Dierenambulances (afstemming met betrekking tot dierenwelzijn);
- Hengelsportverenigingen (afstemming verontreiniging viswater);
- Rendac (kadaverophaaldienst);
- Gespecialiseerde bedrijven voor milieu-incidenten (verwijderen verontreinigingen);
- Rioolreinigingsbedrijven;
- Aannemersbedrijven/loonbedrijven/transportbedrijven (transport van vervuild water);
- Algemene inspectiedienst (AID) (afstemming in geval van dierziekten).

Het is van belang dat de partners weten voor welke crisis ze worden ingeschakeld en dat ze weten wat van elke partner de taken, verantwoordelijkheden en werkwijze zijn. Voorkomen moet worden dat tijdens de bestrijding van een crisis discussies tussen de partners ontstaan.

Dit betekent dat voor de meest voorkomende crisis afspraken met de netwerkpartners moeten worden voorbereid (en eventueel worden vastgelegd) en geoefend. Op deze wijze leert men elkaar ook beter kennen waardoor de contacten sneller en tevens effectiever verlopen.

5.2. Netwerkanalyse

Bij een nieuw scenario wordt na opschaling door het crisisteam zo spoedig mogelijk een netwerkanalyse opgesteld en in een schema visueel gemaakt. Daarbij ligt een indeling in interne en externe partijen voor de hand. Belangrijke aspecten zijn:

- Communicatie- en informatielijnen;
- Opdrachtgeverschap en opdrachtnemerschap;
- Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden.

Een bestand van aannemers en leveranciers en andere belangrijke informatie, zoals een overzicht met namen en telefoonnummers van netwerkpartners is opgenomen in het *Netwerkoverzicht*. De gegevensdocumenten zijn samengebracht in laag vier van het Crisis Zorg Systeem.

5.2.1. *Specifieke afspraken met netwerkpartners*

A-VTH heeft met Aquon procesafspraken gemaakt voor het met spoed laten analyseren van een monster ten behoeve van een crises.

Ook met @xit, het bedrijf dat de camerabus, van service voorziet, zijn afspraken gemaakt om tijdens inzet bij crises problemen met spoed op te lossen.

5.3. *Aandachtspunten*

In de veiligheidsregio's Gelderland-Midden en Gelderland-Zuid zijn milieu-incidentplannen opgesteld waarin de hierboven beschreven samenwerking en afstemming is vastgelegd. Ook wordt in alle veiligheidsregio's voor het aanpakken van milieu-incidenten samengewerkt met de relevante Omgevingsdiensten.

Alle BRZO-bedrijven in het beheersgebied beschikken over een rampenbestrijdingsplan en een veiligheidsrapport. Beide documenten zijn van belang in geval van een crisis en zijn via het bedrijf zelf te verkrijgen tijdens een crisis. Ook de LPG-stations en bedrijven met een ammoniakopslag beschikken over een rampenbestrijdingsplan.

Bijlage 1. Afkortingen en begrippen

Ab	Activiteitenbesluit Milieubeheer
A-BEO	Afdeling Beheer en Onderhoud
ACW	Actiecentrum Water
AID	Algemene Inspectiedienst
A-TIN	Afdeling Technische Installaties
A-VTH	Afdeling Vergunningen, Toezicht en Handhaving
Bibi	Besluit Lozingen Buiten Inrichtingen
BOA	Bijzonder opsporingsambtenaar
BRZO	Besluit Risico's en Zware ongevallen
CoPI	Commando Plaats Incident
CRK	Centrale regiekamer
CZS	Crisiszorgsysteem
GBT	Gemeentelijk Beleidsteam
GRP	Gemeentelijk Rioleringsplan
IBA	Individuele Behandeling van Afvalwater
ICO	Informatiecoördinator
KRW	Kaderrichtlijn Water
LCMS	Landelijk Crisis Management Systeem - eigendom van Instituut voor Fysieke Veiligheid en bij alle veiligheids-regio's in gebruik.
Liaison	Vertegenwoordiger (in algemene zin bijv. namens een waterschap)
LTO	Land- en Tuinbouw Organisatie
RBT	Regionaal Beleidsteam
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
ROT	Regionaal Operationeel Team
Rwzi	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
WBT	Waterschaps Beleids Team
Wm	Wet Milieubeheer
WOT	Waterschaps Operationeel Team

CBP waterkwaliteit		Definitief
--------------------	--	------------

WSHD	Waterschap Hollandse Delta
WSRL	Waterschap Rivierenland

Bijlage 2. Overzicht werkinstructies A-VTH

Werkinstructiemap WSRL A-VTH Augustus 2022

Algemeen	Grondwateronttrekkingen en bronneringen
1. Aan en afmelden bij alleen werken	8. Toezicht op grondwateronttrekkingen inclusief de lozing op oppervlaktewater
4. Hygiëne bij betreden bedrijven	20. Eerstelijns toezicht grondwater WSRL
6. Procedure opleggen last onder dwangsom	63. Controle en heffing grondwater onttrekkingen WSRL
7. Procedure monsterneming algemeen en strafzaak	Dieren
10. Inzet materiaal bij calamiteiten	15. Botulisme en transport levende watervogels voor botulisme onderzoek
18. Spoedeisende bestuursdwang / stilleggen werk	16. Kadavers in oppervlaktewater
25. Taludbespuitingen	17. Vogelgriep
26. Asbest	Calamiteiten
37. Melding/Klacht	11. Milieucalamiteit op oppervlaktewater
48. Eerstelijns toezicht	12. (Grote) branden en bluswater
49. Verdacht of gevaarlijk afval (illegale stort)	13. Omgang met afval- en bluswater bij calamiteiten aan de Be-tuweroute
64. Invorderen dwangsom en bestuursdwang	Vaarwegen
66. Publiekagressie en geweld	44. Aanpak ongelukken op het water
69. Arbeidstijdenwet	45. Checklist toezicht diepgang Linge
71. Uitrusting dag- en nachtdienst	46. Toezicht op vaarwegen
Oppervlaktewater	73. Afhandelen wrakken en weesboten
19. Storing IBA	Overige
21. Concentraties en gehalten bij lozen oppervlaktewater	2. Emplacement Kijfhoek
22. Effect lozingen oppervlaktewater	35. Luchtsurveillance
24. Overstorten	36. Mediation
27. Baggeren bij ijs	39. Proces-verbaal en Boeterapport
29. Bevoegdheden buitendijks	40. Toepassingscontrole
30. Olie, brandstoffen of andere drijvende vloeistoffen op water	42. Vaste objecten Blbi en Ab
32. Hoe te handelen bij illegale slootdempingen	47. Beheer documenten
34. Huishoudelijk afvalwater	51. Administratie heffingsadviezen grondwater (WSHD)
38. Procedure en wettelijk kader snoeiafval op talud en in de watergang	57. Hoe te handelen bij vraag om ondersteuning door andere teams of rayons
43. Voertuig te water voor WSHD en WSRL	62. Meetopstelling
50. Overhangend hout	
52. Radioactiviteit	
55. Blauwalg	
56. Toezicht op geweigerde watervergunningen en meldingen	
58. Geotextiel (anti-worteldoek) in- en langs watergangen WSRL	
60. Spoedeisend of niet	
67. Lozing op oppervlaktewater door bedrijven	
68. Protocol asverstrooiing	
70. Eerstelijns toezicht bij gemelde en vergunde slootdempingen	